

“ ”

COPELen leloa argia zen: Amnistia ala ihesa

Banku atrakatzailea, preso, Trantsizio garaian espetxetan borroka historikoa piztu zuen COPEL taldeko sortzailea, euskal talde armatuetako kideen laguna, ostalaria, militantea, libertarioa, ortuzaina. Gauza asko izan da eta da oraindik ere Daniel Pont. Abenduan Girona utzi eta Euskal Herrian itzulia egin zuen bere bizitza jasotzen duen liburua aurkezteko, *Entre el azar y la necesidad. Historia de una vida* (Zoriaren eta beharraren artean. Bizitza baten historia, Virus).

 ZIGOR OLABARRIA OLEAGA DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

Gerraosteko frankismo betean jaio zen Daniel Pont, Madrilen, 1949an. “Jaiotzatik bazterrean”, dio, gerrako galtzaileen bandoan, ama ezkongabe eta aita ezezagun baten semea. “Garai hartan ama ezkongabea izatea estigma izugarria zen”, gogoratu du.

“Maitasunik gabeko haur triste bat”, gordin oroitzen ditu Pontek bere bizitzako lehen urteak. Eta hori amak barne-tegi eskola batean sartzeko *zortea* izan zuela: “Diziplina oso zorrotza, zigorrak, biolentzia mojen eta hezitzaileen alde-tik, gosea. Platan azalak lurretik hartu eta jan izana gogoan dut”.

Etxean ere biolentzia nagusi, aitaordearena, amaren aurka. “Gerraosteko gizon galtzailearen eredu, otzana, alkoholikoa, bortitza...”. Horregatik egin zuen ihes Pontek etxetik 14 urterekin, lehenik, eta 16rekin, ondoren. Andaluziako kostaldera jo zuen orduan, gazte talde batekin elkartu eta parrandak eta lapurreta txikiak uztartu zituzten

Guardia Zibilak atxilotu eta epaileak Algecirasko espetxean sartu zituen arte, oraindik 16 zituela.

ESPEXEA, LEHEN ALDIZ

Bost urte emango zituen espetxean, horietako hiru lan behartuak egiten. “Pobrezia izugarria, analfabeto asko, biolentzia ikaragarria” aurkitu zituen lau hormen artean.

Espetxealdi haren tarte handiena Teruelgo Espetxeko Gazteen Erreformatorioan bete zuen, Aragoi, 21 urtez azpiko ehunka gazteren artean. Han egin zuen estreinakoz harremana euskaldun batzuekin: “Iruñeko *nabarrikoen* lagun egin nintzen, aldi berean EGIko preso politikoen lagunak zirenak, ETAren sorburu izan zena, eta berehala konektatu nuen politikoen komunarekin. Horrek balio izan zidan, batetik, babesa izateko, eta, bestetik, nire elikadura eskasia gainditzeko, baliabide gehiago zutelako eta partekatzen zituztelako”.

1972ko urtarrilean irten zen Araba-

ko Langraitzeko espetxetik, 21 urterekin, “zainak gorrotoz beteta” eta hutsik poltsikoak, Madril jaioterrira bidaiatzeko ere dirurik gabe.

ATRAKATZAILE AMATEUR

Madrilen, Teruelgo espetxean egindako lagun batek kontatu zion banku bat atrakatu berri zuela, eta “oso erraza” izan zela. “Animatu nintzen”. Armak behar zituzten, eta horiek eskuratze-ko soldaduska egitea pentsatu zuten. Pentsatu eta egin: kuarteletik pixkana ateratako pistola eta fusilekin “bizpahiru” atraku egin zituzten Madrilgo banketxeetan.

Munta handiagoko lapurreta bat proposatu zioten Ponti orduan. FELIPE Herri Askatasunerako Frontea izeneko talde armatu guevaristako kide batek, Teruelgo espetxean ezagututakoa, tratu proposatu zion: kuarteleko arma biltegiko arma saldo baten trukean, dokumentazio faltua. “Hori egina dago”, erantzun zion. Baina egin aurretik atxi-

lotu zituzten bera eta taldekideak. “Bitxi-denda batean egin genuen atraku batengatik, egin nahi ez nuena gainera, beti izan naiz bitxi-denden aurkakoa”, azaldu du. Madrilgo Gran Vían tiroketa izan zuen Pontek lau poliziarekin. Tiroketan bi poliziaz gain herritar zibil bat zauritu zuen, larri, baina azkenik onik irten zen eta Pont zigor luzeago batetik libratu zen.

ZULOAN BERRIZ ERE

1972 urtea amaitzear zen Pont Madrilgo Carabancheleko ateak berriz ere zeharkatu zituenean, kaleratu zenetik 11 hilabetera.

Ihesean “etengabe” pentsatzen zuen Pontek, “baina ez nintzen oso trebea izan, ez nuen inoiz lortu”, dio, irribarretsu. 1975ean aukera bat sortu zen. ETA

1975ean Carabancheleko ETApM-ko kideek haiekin ihes egitera gonbidatu zuten Pont, baina kartzelariak tunela aurkitu zuten

politiko-militarreko kide Patxi Arana eta Iñaki Aramaiorekin harremana egin zuen, “kontatu zidaten tunel bat egiten ari zirela”. Denbora batera, laguntza bila joan zitzaizkion ETako presoak: “Tunela oso aurreratua zuten, baina ez zekiten kaleraino helduak ziren edo ez”. Iheslari batekin jarri zituen kon-

taktuan, “buru-argia tipoa, irudimen izugarria zuen”. Periskopio bat eraiki zuen tutu eta ispilu batzuekin, eta hari esker jakin ahal izan zuten zenbat falta zuten kalera heltzeko.

Ihesa prest, ETApM-ko kideek Pont eta bere taldea gonbidatu zituzten haiekin joatera. Ordurako komunan bizi zen, dena partekatuz, beste hamar bat presorekin batera, “denak atrakatazailleak”. Taldekide batek traizionatu zituen, ordea, eta kartzelariak tunela topatu zuten.

COPEL, AMNISTIA “OSOA”

Andaluziako Puerto de Santa María tristeki famatura eraman zuten Pont. “Diziplina gizagabea” zen hangoa, eta isolamendu ziegetan lagun egin zituen “kontzientzia independentista” zuten

hiru preso bretoi. Bretoiek *Libération* egunkaria jasotzen zuten, eta hura irakurrita jakin zuten Pontek Frantzian, Italian eta Europako beste herri batzuetako espetxeetan borroka entzutetsuak burutzen ari zirela preso sozialak. Horregatik, 1976an berriz ere Carabanchelera eraman zutenean, heldu bezain laster eta “konfiantzazko” beste bost presorekin batera, Coordinadora de Presos en Lucha COPEL sortu zuten (Borrokan ari diren Presoen Koordinadora). “Presatu beharra zegoela ikusi genuen, hamaika arrazoiengatik”.

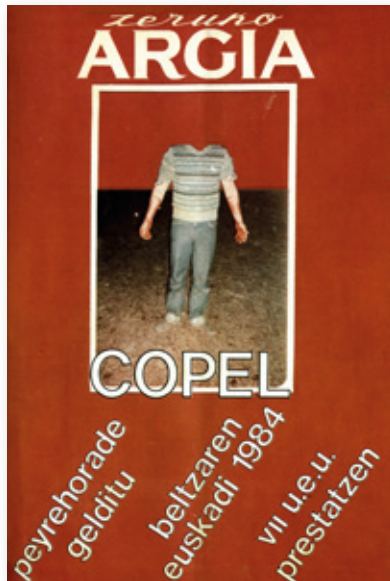
Hamaika arrazoi, baina bat zen nagusia: Franco hil berri eta Trantsizio betean, amnistia agenda politikoaren erdian zegoen, sumatzen zen helduko zela... eta preso *politikoei* bakarrik eragingo ziela. Preso guztien amnistia aldarrikatu zuen COPELek testuinguru hartan. Argudiatu zuten haiek ere zergati politikoengatik zeudela preso: diktaduraren errepresioaren, pobrezia sortzen zuen sistema ekonomiko baten eta pobretuak zigortzen zituen zigor sistema baten ondorioz. “Diktaduratik demokraziara benetan aldatu nahi bazen, ondorioak desagertu behar ziren”, azaldu du Pontek.

COPELek “preso sozial eta politikoentzako amnistia osoa” aldarrikatu zuen, baina baita epaile, polizia eta kartzelari frankisten “garbiketa” edo zigor kodearen “erreforma sakona” ere. Ordura arte presoak “arruntak” edo “politikoak” ziren, haiek izendatu zuten beren burua preso “sozial”.

MUTINAK, GREBAK, AUTOLESIOAK

“Propaganda eta agitaziotik hasi ginen”, oroitu du Pontek, klandestinoki egin eta patiora botatako ehunka eskuorriak gogoan. Edonola, preso sozialen mobilizazioek eta haien “kontudentziak” oso azkar egin zuten gora: lehenbizi asanblada irekiak eta manifestazioak, tailer greba ondoren, gose grebak laster, mutinak, teiltatura igoerak... eta autolesioak. Presoek ebakiak egiten zituzten beren sabel edo besoetan zorua odolez blaituz, edo koilarak eta beste-lako objektuak irensten zituzten ospitaleratzea behartzeko. Helburu nagusia COPEL-en borrokari oihartzuna ematea zen inpaktu eta ikusgarritasun handiko irudiekin, baina baita ospitalera irtetea ihes egiteko aukeren bila ere. “COPEL-en leloa argia baitzen: amnistia ala ihesa”.

Lehen mozketak epaiketa batean an-

Zeruko Argiaren 1979ko ekainaren 24ko azala, COPELi eskainia. Barruan, Daniel Pont eta Alejandro Etxaniz COPELeko kideen hitzak jaso zituen Pilar Iparragirre kazetariak erreportaje zabal batean.

tolatu zuen COPELek, 1977ko maiatzean, eta Pont eta haren kide atrakatazailleak izan ziren protagonistak. “Niri tokatu zitzaidan epaiketa apurtzea”, gogoratu du. Senide eta aldeko militantez beteriko aretoan baimenik gabe hasi zen COPEL-en komunikatua irakurtzen, eta epaileak aretoa husteko agindua eman zuenean, presoek besoak moztu zituzten ahoan ezkutatuta zituzten bi-

zar-xaflekin. “Zorua odoleztatu genuen lehen aldian izan zen, odol dezenterekin”. Epaiketa gehiago saboteatu zituzten horrela COPELeko kideek, eta espetxetako patioetan mozketak eta irenste kolektiboak egin zituzten. Mozketen borroka moldea “Aljeriako erresistentziaren esperientzia” jasotzen zuen Miguel Castells euskal abokatuaren liburu batetik atera zuen Pontek berak.

KANPOAN BABESA, BARNEAN ELKARTASUNA

Kanpoan babesarekin zabal izan zuten preso sozialek urte haietan, Pontek esker onez gogoratzen duenez: abokatu taldea, senideen kolektiboak eta militanteenak, nagusiki jatorri anarkistakoak baina ez soilik, “eta garaiko hedabideek, oro har, ahotsa eman zieten gure borrokei”.

Carabanchel izan zen COPEL-en “zentro neuralgikoa”, baina azkar hedatu zen: “Berehala jarri ginen harremanetan Bartzelonako Modelo espetxearekin, Euskal Herrian Basauri eta Martutenerekin, Sevillarekin, Valentziarekin, Valladolidekin... harreman oso arina eraiki genuen, kartzela bakoitzean borroka sortzeko aukera ematen zuena”.

Amnistia aldarrikatu edo espetxearen aurka borrokatzeaz gain, presoen arteko harremana ere eraldatzeko borrokatu zen koordinadora. “Espetxeko bizitza berrantolatzen saiatu ginen, kanpoko gizartea ez birproduzitzeko: errespetua, abusurik ez, asanbladak,

Presoen senideak espetxean piztutako borroka bati sustengua adierazten.

partekatzea, komunak...". Asanblada irekiak ziren mugimenduaren oinarria "segurtasunagatik talde murriztueta hartu behar ziren erabaki batzuk salbu, ekintzak-eta".

1977ko urrian preso politikoentzako Amnistia Legea onartu zuen Espainiako Kongresuak. Borroka behin betiko galtzeko arriskuaren aurrean, preso sozialek "etsi-etsian" erantzun zuten, COPEL *una historia de Rebeldia y Dignidad* (COPEL errebelia eta duintasun historia bat) dokumentalak jasotzen duenez -Pont bera da egileetako bat-. Gose grebek, mutinek, autolesioek gora egin zuten, berdin biolentzia giroak oro har. "Estatuak erreakzionatu egin zuen, gure dinamika gelditu beharra zuela ikusi zuen, une politiko klabea zelako dominazio modu berria finkatzeko: *Transakzioa*".

AZENARIOA ETA MAKILA

Espetxetako gatazka zurrumbilo betean sartu zen. 1978ko martxoaren 13an kartzelariet iheserako tunel bat aurkitu zuten Carabanchelen eta arduradun egin zituzten zazpi presoak torturatu zituzten, tartean martxoaren 14an hil zen Agustin Rueda Sierra, "kide anarkista eta COPELeko militante konprometitua". Zortzi egun beranduago GRAPO talde armatuak Jesús Haddad hil zuen, orduko Espainiako Espetxe Erakundeetako zuzendari nagusia. "COPELEN borrokaren aurrean estatuak azenarioa eta makila tartekatzen zituen", dio Pontek, eta une hartan, ezustean, azenarioa lehenetsi zuen gobernuak. Carlos García Valdés izendatu zuen zuzendari Haddaden orde, *aurrerakoia* eta preso sozial eta politikoen abokatu izana. García Valdésék Pontekin bildu nahi izan zuen bakarka, "baina ez nuen onartu, esan nion kolektibo bat ginela, eta azkenean onartu zuen guk hautatutako hamar pertsonako ordezkarietarekin biltzea, ni tartean". Zuzendariak aldaketak agindu zizkien, eta espetze barruko bizitzan "kogestio" eredu bat sustatu zuen. Giroa lasaitu zen denbora batez, denbora tarte oso laburra: 1978ko ekainean 45 presok ihes egin zuten Bartzelonako Modelotik (gogoratu leloa, "amnistia ala ihesa"), eta García Valdésék behin betiko makila aukeratu zuen.

COPELeko kideak jipoitu, sakabanutu eta isolatu zituzten, kogestioa baztertu eta diziplina zorrotza berrezarri zuten espetxeetan. Ordurako heroina

1977an presoak mutinatu eta Carabancheleko teilatua hartu zutenean, igo aurretik argazkia egin zuten bost ikurrekin: COPELena, anarkista eta Herrialde Katalanetako, Galiziako eta Euskal Herriko bandera bana.

COPELEK "preso sozial eta politikoentzako amnistia osoa" aldarrikatu zuen Trantsizioan

presoen artean libre zebilen kartzelarien bistan, drogaren menpe zeuden presoz bete ziren patioak, eta presoen arteko elkartasuna hausten hasi zen. COPEL eta bere borroka ahultzen joan ziren, 1979an erabat desagertu arte.

Datuetan laburbiltzen du COPELEN dokumentalak mugimenduaren borroka: 1976an bi gose greba kolektibo eta hamarnaka mutin; 1977an 29 mutin, 11 gose greba, hamasei autolesionatze kolektibo, hamarnaka ihesaldi saiakera, ehunka elkartasun ekintza kalean; 1978an 11 mutin, bi preso hilik Zaragoza eta Basauriko suteetan, 400 autolesionatu, eta 62 preso ihes eginak.

"HAU SOILIK EUSKAL HERRIAN GERTATZEN DA"

Taberna bazterreko mahaian ari gara kalakan, mutinak eta autolesioak gora, jipoiak eta heroina behera. Lotsati hurbildu zaigun gizon adindu batek eten digu haria. "Barkatu, ondoko mahaian nengoen kasualitatez, zurrumurruan bezala heldu zaizkit espetxea, ihesa... entzuten jarri naiz... pentsatzen dut elkarrizketa bat egiten ari zaretela, eta etorri naiz esatera: mila esker", bota

digu. "Zer edo zer ulertu dizut", erantzun dio Pontek, eta han hasi dira, "Espetxean egon nintzen 1969-70-71 urteetan, ETAko militante izateagatik"; "Ezagutuko zenuen orduan Urliak..."; "Sendiak Basauritik egin zuen ihes...". Izena zein duen galdetu diot. "Berdin dio, gernikar bat. Nola joan zaizu bizitza?" zuzendu zaio berriz ere Pontek; "Ia zoriontsu naiz orain", erantzun dio. Bidean pilatutako hildakoak eta sufriemendua azeleratu dira orduan, batak bestearen borrokari aitortza egin dio, eta heldu bezala joan da, ia oharkabean.

"Ze ona, hau Euskal Herrian soilik gertatzen da", esan du Pontek irribarretsu, berriz ere bion arteko kalakari heltzeko.

SOZIAL ETA POLITIKOAK

COPELeko kideek adiskidetasuna gartu zuten ETA militarreko eta politikomilitarreko zein Komando Autonomo Antikapitalistetako kideekin, eta babesa eman zieten elkarri hainbat unetan. "Babes argia eta irmoa. Esker on handiz gogoratzen ditut garaiko ETApn-ko hainbat kide, Wilson, Ezkerra, Meltxor, Danel... Konpromiso handiko babesa zenbait kasutan, kontaktu ezin dudana". COPELek Euskal Herriko borrokak eta oro har estatuko nazioenak babestu zituen, halaber. 1977an presoak mutinatu eta Carabancheleko teilatua hartu zutenean, igo aurretik argazkia egin zuten bost ikurrekin: COPELena, anarkista eta Herrialde Katalanetako, Galiziako eta Euskal Herriko bandera bana. "Uste dut nik neuk atera nuela argazkia", saiatu da oroitzen.

Abenduaren 12an ari gara elkarrizketa egiten. Abenduaren 13an, hurrengo egunean, 47 urte bete(ko) dira Fran Aldarondo Ondarru espetxetik irten zela. 1977ko amnistiarekin espetxetik atera zen azken euskal preso politikoa izan zen ondarruarra. “Ez du axola azken preso politikoa izatea. Oraindik preso sozialak falta dira, marjinatuak”, adierazi zuen egun hartan, ETaren eta COPELen pegatina bana paparrean zituela, Wikipedian irakurri daitekeenez. Aldarondo ETako kide zen orduan, 1978an Komando Autonomoetan sartu zen, eta 1979an Guardia Zibilak hil zuen. Urdailean COPELen protesta batean irentsitako koilaratxoak zituela hobiratu zuten. *Cárceles en llamas* liburuaren hitzaurrean, hain zuzen ere, Aldarondorentzako esker hitzak ditu Pontek. “Oilo ipurdia jartzen zait oraindik ere oroitzean”, dio, hunkituta.

‘MAFIA POLIZIALAK’ TORTURATUA

“Euskal Herria idealizatuta nuen, bertan iraultza egin zitekeela sinetsita nengoen”, dio Pontek. Akaso horregatik, sei urteren ostean 1979ko martxoan espetxetik irten zenean, Donostian bizitzen jarri zen. COPELeko kide, atrakatzaille eta lagun Pulpok, azpeitiarra, gurasoen etxera eraman zuen, eta haiek eman zioten “aterpea

Lehenbizi asanblada irekiak eta manifestazioak patioan, tailer greba ondoren, gose grebak laster, mutinak, teilatura igoerak... eta autolesioak

eta jana”. Denbora gutxira, Pulpo eta biek banku bat atrakatu zuten Boulevardean, eta eskuratutako diruarekin etxe bat hartu zuten alokairuan. “Egonkortasun eta independentzia ekonomikoa lortzeko lehen urratsa izan zen”.

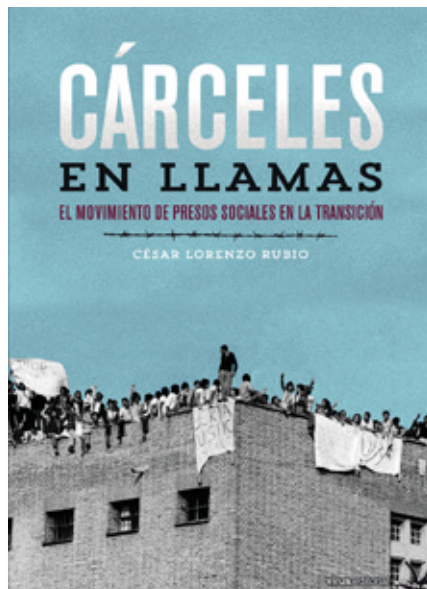
Beste atraku txikiren bat ere burutu zuen Pontek. “Ez zen horren zaila, eta babes soziala zegoen, jendeak ondo ikusten zuen bankuei lapurtzea”. Baina, berriz ere, apenas izango zuen tarterik kalera egokitzeko espetxeratua izan aurretik.

1980ko urtarrilean, kalean zortzi hilabete soilik zeramatzala, ‘mafia polizialak’ atxilotu zituen Pont eta bere taldea. “Delitugile sozialei Lege Antiterrorista aplikatu zitzaaien lehen aldia

izan zen”, gogoratu du: “Komando Autonomoetako bi kiderekin Hendaian izan nuen bilera bat detektatu zidan Poliziak, eta epaileari eskatu zion Lege Antiterrorista aplikatzeko”. Baina Poliziaren helburua atrakatzaille taldea bera zen.

Hamar egunez izan zituzten inkomunikatuta, lehenbiziko seietan torturatu zuten Pont: “Tortura oso gogorrak, nahi zuten sinatzea antzeman zizkiguten hiru errebolber nik ekarri nituela Parisetik”. Onartu zuen azkenik, seigarrenean, eta torturak Trombocid pomada kiloei utzi zioten lekua kalabozoetan, epaile aurretik pasatzerako ahalik eta itxurosoen egon zedin. “Trombocidaren aipamenak sastada eragin dit urdailean, hogeitau urte beranduago torturatu zuten lagun batek gauza bera kontatu zidan, Trombocidez estali zutela behin autoinkulpazioa sinatuta”, aitortu dio kazetari honek. “Gauza batzuk ez dira aldatzen”, dio.

“Gure atxiloteta ‘mafia polizialak’ antolatuta zuten, eta babesa eman zien Barriionuevok [José Barrionuevo, orduko PSOEren Gobernuako Barne ministroa]. Nahi zutena egiteko baimena zuten, delinkuentzia komuneko atrakatzaille talde asko zeudela argudiatuta. Garbiketa egiteko agindua zuten”. Taldearen existentzia ez da Ponten egia soilik, egia

COPELen borroka ezagutzeko hiru euskarri aparteko: *Entre el azar y la necesidad. Historia de una vida* liburua (Daniel Pont eta Ignacio Gonzalez, 2024, Virus), COPELeko fundatzaile baten autobiografia; *Cárceles en llamas, el movimiento de presos sociales en la Transición* liburua (Cesar Lorenzo, 2013, Virus), COPELen borrokaren azterketa dokumentatu eta akademikoa; *COPEL, una historia de rebeldía y dignidad* dokumentala (Metromuster eta COPELeko preso ohiak, 2017), COPELeko presoek egina haien lekukotza zuzenekin.

judiziala baizik. Urtetara hainbat polizia epaitu zituzten, gehienak absolutu bazituzten ere. Orduan bataiatu zituzten hedabideek ‘mafia polizial’ izenarekin. “Polizien talde bat zen, egingo ziren atrakuen informazioa jasotzen zuen, eta informazioa ematen zien atrakatzaleei atrakuak egin zitzaten. Egiten uzten zuten, eta ondoren atrakatzaleak hiltzen zituzten. Lapurtutakoarekin edo horren zati batekin geratzen ziren”. El Nani famatuaren desagertzea haiei leporatu zaie, besteak beste. Taldearen bizkarrezurra Madrilen zegoela dio Pontek, baina Bilbo eta Donostiako komisarietan ere bazirela kideak.

ANDALUZIAN EUSKARA IKASTEN

Puerto de Santa María eraman zuten berriz ere Pont. “Ordurako ez zegoen COPELen eta presoan arteko elkartasunaren arrastorik”. Besteak beste euskara ikasten eman zuen denbora, Itziar izeneko lagunak sartutako liburuekin. “Itziar, Zeruko Argia izeneko aldizkari batean idazten zuen kazetaria (elizaren aldizkaria zen, marxista antzekoa)”, dio liburu autobiografikoan. Izan ere, 1979ko ekainean azala eskaini zion COPELen borrokari *Zeruko Argiak*, Pont eta Alejandro Etxaniz COPELeko kide ohiak elkarrizketatuta. Elkarrizketa osteko afaritik bestelako harremana sortu zen. “Atxilotu ninduten arte mantendu genuen, gero irtetea zenbaitetan elkartu ginen. Kariño handiz oroitzen dut, *Txorua* deitzen ninduen”.

Hilabete gutxi eman zituen preso, edonola ere. Berak eta bera salatu zuten bi kideek helegitea aurkeztu zuten, esanez torturapean sinatu zituztela deklarazioak, eta *garbi* irten zen espetxetik.

ATRAKATZAILE PROFESIONAL ETA OSTALARI

Berriz ere Euskal Herrian, berriz ere atrakuak ogibide. Baina beste modu batera.

Pont eta lagunak taldea handitu eta “profesionalizatu” egin zen: “Garbiketarak egitetik (kutxan une horretan zegoena hartu) pasa ginen irekierak egitera (bankuan ordu bete inguru itxaron behar zenuen kutxa blindatu nagusia ireki arte, hori konplexuagoa da)”. Bi atraku egin zituzten Gipuzkoan, hirugarren bat Iruñean, bere bizitzako azkena Gasteizen. “Iruñekoa izan zen potentena, ekonomikoki aukera eman zidan etena egiteko”.

Eten hori baliatu zuen, hain zuzen ere, 1982an bere bizitza goitik behera

Presoak autolesioak egiten Kordobako espetxean, 1977ko udazkenean.

“Euskal Herria idealizatuta nuen, bertan iraultza egin zitekeela sinetsita nengoen”

aldatuko zuen erabakia hartzeko. Erabakia bat egin zuten hiru faktoreren ondorioa izan zen. Batetik, “kideak kokainaren eta zaldiaren gero eta menpekoago ikusten nituen”, lagun harremana baldintzatzeaz gain lanbiderako arriskutsua zena. Bigarrenik, Komando Autonomoen inguruko ezagunek eskaerak egiten hasi zitzaizkion: lehenik *Askatasuna* aldizkari libertariorako idatzi bat, gero ihesaldi baten krokisa, aurrerago Puerto de Santa Mariako lagun bretoi independentistekin “beren gauzetarako” harremanetan jarri... “Ikusten nuen gero eta konpromiso gehiago hartzen ari nintzela, ez dakit militatzen amaituko nuen, baina konprometitu bai”.

Hirugarrenik, eta testuinguru hartan, maitemindu egin zen Pont, bere abokatu izandako Begoñarekin. “Bere

etxean agertu nintzen, diruz betetako poltsa batekin, zer zegoen azaldu nion, eta bizitza berria egin nahi nuela, berarekin”. Eta horrela egin zuten: atrakuen diruaren parte batekin pub bat ireki zuten Almeriako kostaldean. “Nire bizitzako urterik zoriontsuenak izan ziren”.

BIZITZA ARRUNTA, EDO IA

Erabakia bizitza *arrantago* baten hasiera izan zen, baina mugimendu handikoa halere. Urte luzeotan eta Almeriako esperientzia amaituta, bizi izan da Asturiasen, Madrilen, Valentiako kostaldean edo Bartzelonan. Hainbat taberna ireki zituen atrakuen diruak baliatuta –horietako bat Madrilgo erdigunean, zeinera goi klasea joaten zen, tartean Cristina Borboikoa infanta-. Presoen alde edo turistifikazioaren aurka militatu du. Asturiasen aita izan zen Paquín orduko bikotearekin, eta Yoar izena jarri zioten beren alabari (ez zieten utzi Ioar jaritzen): “Espetxe garaian, oso baztertuta izan zen idazle nafar baten inguruko artikulua irakurri nuen *Pamiela* aldizkarian, eta garai baten kronikak idazten zituela berak asmatutako Ioar Errepublikatik, non ez zegoen apaizik, ez poliziarik, ez autoritaterik. Hortik izena”.

Bizitza arruntagoa, esan dugu, baina ez azken susto arriskutsu bezain nobeleskorik gabea. 1985ean, lagun atraka-

DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

ARGIAren *Txori Urdinak* liburuan bere bizitza aletzen duen Santi Cobos eta Daniel Pont Kaxilda liburutegian. Santik Danielen liburuaren aurkezpen solasaldian hartu zuen parte, Donostian; Danielek Santirenean, Bartzelonan.

tzaile batzuek azken kolpe handi bat proposatu zioten, handietan handia: Madrilgo Banestoko sukurtsal batetik ehunika milioi pezeta eramatea. “Ni ordurako erretiroa hartuta nengoen”. Baina atrakurako informazioa poliziaren salatari batek emana zela jakitean, kideei esan zien ez zuela ezer jakin nahi, baita gomendatu ere bertan behera uzteko dena. Susmo bat zuen Pontek: ‘mafia poliziala’ zegoen atzean, eta atrakua baliatu nahi zuen bera zepoan harrapatzeko berriz ere. Hori ekiditeko eta atrakua hurrengo egunean egingo zutela jakinik, goiz hartan ezagunen bi abokatu bulegotatik pasatu zen Pont, ustez lagunei bisitan. Atrakatzaileek 1.200 milioi pezeta eraman zituzten dirutan eta bitxietan, poliziaren arabera. Arratsalde hartan bertan eskaini zioten zati bat lagunek, parte hartu ez bazuen ere, baina ez zuen hartu nahi izan. Hurrengo egunean, Pont atxilotu zuten, jarraian espetxeratzeko. Baina, besteak beste bisita haiei esker, bere errugabetasuna frogatu ahal izan zuen, eta, tartean gose greba eginda, bi asteren buruan libre utzi zuten laugarren eta azken aldiz.

“Pertsonak zigorraren bidez hezi daitezkeela pentsatzean dago akatsa”

AROMATERAPIA ETA ABOLIZIONISMOA

Gironan bizi da Pont gaur egun, Herrialde Katalanetan, atrakuetatik aspaldi egin bezala bezala soldatapeko lanetik ere erretiroa hartuta. Lasai, eta bere ortuko landareekin lantzen duen aromaterapiari emana. Baita egitasmo militantei ere. Erretiroa “erabat” hartzeko, izan ere, azken proiektu bat burutu beharra duela baitio: espetheen abolizioaren aldeko eta punitibismoaren aurkako dokumental bat.

Agortu zaigu solasaldirako denbora, aurreikusitakoa baino askoz gehiago luzatu gara, eta, liburu aurkezpen batek bestera, Donostiara eraman behar duen txoferra zain dugu aspaldi. Mel-

txor ari zaio txofer lanak egiten egunotan. Meltxor, Segoviako ihesaldiko txoferra eta COPELen garaian egindako lagun mina. Baina ez du alde egingo bere azken proiektua azaldu gabe.

“Kartzelak pertsona deuseztatzeko besterik ez du balio, han ez da inor onbideratzen”, adierazi zion Pontek *Zeruko Argiari* 1979ko ekainean. Antzera pentsatzen jarraitzen du 2025ean: “Klase gizarteak dirauen bitartean pobreentzako zigorra eta espetxea egoten jarraituko dute. Zigorraren kulturak milaka bizitza prekario zeharkatzen ditu kontinente guztietan: migratzaileak, arrazializatuak, pobretuak...”.

Bi urte dela hasi ziren dokumentalean lanean, eta aurten amaitzea dute helburu. Iraganen eta munduan ikertu dute “gatazken konponbide asanblearioko” eredu bilatu, eta egungo pentsalari eta ekintzaileak ere elkarrizketatu dituzte, tartean Bartzelonatik pasa zen Angela Davis. Hausnarketa sustatu nahi du Pontek, eta hausnarketarako esaldia utzi du Donostiara abiatu aurretik: “Pertsonak zigorraren bidez hezi daitezkeela pentsatzean dago akatsa”. ●